

ESPURNES

Pintar
i resistir

Martí Domínguez

P

aul Cézanne va amagar a la seua família que estava casat i tenia un fill. Tan sols varen saber d'ell quan l'infant tenia vora deu anys. Pissarro es va mantenir

ferm en la seua pintura, i va seguir amb l'obra impressionista malgrat no tenir res que portar a casa, i els seus fills haver d'anar a l'escola sense sabates, amb socs. Cézanne i Pissarro formen una parella mítica de resistència a les modes, als consells familiars, a la lògica petitburgesa. Des de la seua enorme convicció personal, s'oposaren a la marea anorreadora del pensament acomodatit, i per a ells la pintura no era un art decoratiu, sinó una manera de pensar. Això mateix explicava jo l'altre dia amb motiu de la presentació del catàleg de Mery Sales, *L'incendi i la paraula*, editat per la Fundació Martínez-Guerricabeitia, que porta a terme una tasca de promoció cultural formidable. Sales és una pintora resistent, i «s'atreuix a pintar». Podria haver estat una dona feliçment casada, vivint de renda, en una més de les carrinclones famílies burgeses valencianes. Però des de menuda va ser rebel, i des de molt joveneta es va expressar millor dibuixant que parlant. El dibuix d'alguna manera la va salvar i quan va arribar a la facultat de Belles Arts va descobrir la seua tribu: gent com ella, alguns inadaptats, altres rebels, molts lliurepensadors. En aquesta exposició de la Universitat de València, Mery Sales ret un homenatge a la filòsofa jueva Hannah Arendt; en ella hi veu un *alter ego*: una dona inadaptada, resistent al nazisme, ferma en les seues conviccions, perseguida i maltractada per uns i uns altres. I, tanmateix, una personalitat d'una peça, un model intel·lectual i cívic. En la trajectòria pictòrica de Mery Sales hi ha una aguda crítica a la societat capitalista, a l'executiu sense escrúpols, a l'empresari fantotxe, al concejal corrupte. Als indecents. Pel seu origen burgés, Mery els coneix bé: els té ben a prop, ha hagut de sofrir-los. Seguint l'estel del seu mestre intel·lectual, el gran pintor alemany Gerhard Richter, Mery s'enfronta contra tot allò. Per a ella pintar és pensar, però també actua com una mena de catarsi per a alliberar-se dels seus traumes. En una exposició anterior, titulada *La dona elefant*, hi arribava a moments d'una intensitat tan angoixant com corprenedora. En *L'incendi i la paraula* reflexiona de nou sobre el mal: sobre el nazisme, sobre els negocis espuris, sobre els refugiats, sobre la piconadora del capitalisme, sobre Franco. I en un nou rampell de valentia, retrata part de la seua família junt al dictador, en un quadre titulat *Herència*. La societat ha reflexionat molt poc sobre aquells anys, de corrupció social d'un poble que va acceptar, sense gran resistència, l'establiment d'un règim d'un autoritarisme tan cruel com vulgar. Aquella herència rebuda, aquells codis de conducta imposats, aquella repressió del jo, aquella castració de l'intel·lecte que va representar el franquisme, tot allò es reflecteix magistralment en aquell quadre de la valentia i resistent Mery Sales.